

ФОРМИ ІСНУВАННЯ МОВИ У СУСПІЛЬСТВІ

УДК 811.161. 2'23

ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ І «ПЕРСПЕКТИВИ» ВУЛЬГАРИЗАЦІЇ СУЧАСНОГО МОВЛЕННЯ

Надія Бабич

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
вул. Коцюбинського, 2, Чернівці, 58012, Україна
nadiya.babych@i.ua*

Розкрито зміни в психологічній орієнтації населення, специфічне розуміння свободи, процеси глобалізації та інтернаціоналізації в суспільному житті, сучасні інтелектуальні системи, що здійснюють інтерфейс штучною мовою, тощо. На думку автора, відбувається ігнорування етичних норм у мовленні багатьох людей різних вікових категорій. Це загроза культурі не лише конкретної нації, а й людству загалом, оскільки вона веде до інтелектуальної деградації особистості, загрожуючи самій мові як генетичному кодові нації.

Ключові слова: комунікативна компетенція, вульгаризм, мовленнєвий етикет, національна культура.

Кінець ХХ – початок ХХІ ст. «вивільнили» в людині як істоті соціальної енергії саморуйнації, яка з явища індивідуального стала явищем масовим. Справедливо зауважує А. Швейцер: «Показово, що ми, власне, не дуже цікавимося тим цінним, що містить наше минуле. Великі духовні досягнення минулого всього лише бездушно реєструються. Схвилювати наш інтелект ми їм уже не дозволяємо. Лише те, що асоціюється з нашими сьогоднішніми планами, пристрастями, почуттями та естетичними смаками, становить для нас цінність» [1: 59]. На жаль, одна з найбільших, якщо не основна, культурна цінність нації – її мова сьогодні повсюдно зазнає негативного впливу чинників, пов'язаних не лише з глобалізаційними тенденціями, а й з нігілістичним розумінням мови як націєтворчого начала. Мета статті – розкрити причини цього стану та виявити його загрози, запропонувати способи їх подолання.

Л. Ставицька бачить ситуацію так: «Будь-яке суспільство не може бути соціально однорідним, воно поділене на соціальні, корпоративні групи зі своєю субмовою, яка, з одного боку, протистоїть літературному стандарту, а з другого, витворює власний самодостатній мікросвіт, байдужий і до стандартів, і до інших соціально-мовних груп» [2: 54]. Дослідниця вважає, що «захисники сакрального слова і поборники чистоти» українського, наприклад, слова не повинні відчувати страху, бо саме феномен взаємодії жаргонів з російсько-українським суржигом забезпечить поглиблення знань про національну ментальність [2: 55]. Напрошується висновок, що українська ментальність дозволяє таке поведіння зі своєю мовою.

Ніхто не буде заперечувати, що сучасні інтимно-фамільярні стилі усного мовлення останніми роками значно збагатили свій лексикон невимушеними експресивними засобами [3: 294–297], що молодіжна субмова ігнорує етичні норми, неписані правила розмовно-просторічної мовленнєвої моралі наших пращурів, і що значно змінився зміст поняття *комунікативна компетенція*. Теоретично *комунікативна*

компетенція – це здатність встановлювати і підтримувати потрібні контакти з іншими людьми. Це рівень задовільного оволодіння певними нормами спілкування, поведінки як результат набування поряд з оволодінням знаннями з мови, практичне оволодіння технікою спілкування, правилами ввічливості, нормами поведінки тощо. [4: 38]. А практично обсяг знань з мови звужується до технічного мінімуму, правила ввічливості і норми поведінки із загальних зведені до новостворених норм численних окремих мовних мікросвітів, які часто прагнуть до замкнутості, самоізоляції і претендують на оригінальність.

Нині значно збільшилась кількість учасників колективної, масової комунікації – передбачуваної, планованої і спонтанної; стався перерозподіл ресурсів активної і пасивної лексики у зв'язку з відмиранням тоталітарної системи, демократизацією процесів суспільного життя; швидкими темпами відбувається інтеграція у світовий інформаційний простір; здійснюється переоцінка цінностей – матеріальних і моральних, що змінює психологію і, відповідно, поведінку поціновувачів; глобалізація охоплює не лише політику й економіку, але й національні культури. Якщо вважати аксіомою слова В. Гумбольдта про те, що «людина думає, відчуває і живе лише у мові, вона повинна спочатку сформуватися безпосередньо мовою для того, щоб навчитися розуміти мистецтво, яке впливає, окрім мови. Але людина відчуває і знає, що поза мовою є невидимий світ, у якому вона прагне освоїтись лише за допомогою мови» [5: 378], тому загроженість сучасної людини, яка нерідко ігнорує сакральну функцію мови, стає очевидною.

У сучасному світі спостерігається масове явище вульгаризації мовлення. Вульгаризацію ми розуміємо як зневагу до вироблених усім ходом історії мови її літературних норм (не заперечуємо при цьому їх змінності), заміну нормативної лексики жаргонізмами, зниженого колориту лайливими, брутальними словами, словами без внутрішньої форми, вигуківими словами утаємниченого призначення, грубі інтонації, жести; бідність лексичного запасу мовця з використанням слів-паразитів тощо. Проблема в тому, що вірусом вульгарності уражені не лише підлітки (ще недавно побутовала думка, що, подорослішавши, підлітки і молодь обов'язково позбудуться жаргону, який слугував їм у юнацькому віці засобом інтеграції у корпоративні групи), а й дорослі люди з певним життєвим досвідом, якого вони нерідко навчають своїх дітей за допомогою тих же сленгових ресурсів.

Ми вирішили запитати студентів, що вони думають про причини, наслідки і «перспективи» вульгаризації сучасного мовлення. Двісті студентів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича напіванонімно (бо ми знали їх академічну групу і факультет) висловилися на цю тему. Вік реципієнтів – 18-20 років (першо- і третьокурсники), це майбутні журналісти (20 осіб), юристи (50 осіб), економісти (50 осіб), теологи і релігієзнавці (30 осіб), філологи (42 особи) та випадкові співрозмовники (8 осіб). Оскільки відповідали у формі твору-роздуму, а не за анкетною, то аналіз здійснено за наданими тезами, а не у відсотках. Зрозуміло, що окремі реципієнти реально є мовцями, які в неформальних ситуаціях вживають не нормативну лексику, але в поданій викладачеві роботі не наважились визнати таке мовлення нормальним. Визнаючи вульгаризацію незаперечним фактом, багато молодих людей вважають його закономірним і наводять свої аргументи для виправдання цього.

Систематизувавши думки, виписані студентами, можемо констатувати таке бачення мовної ситуації в українському (і не лише!) суспільстві.

1. Українська мова в чистому вигляді майже не збереглася. 2. Практично у всіх сферах мовної практики вживають вульгаризми. 3. Мова наша не має ніяких перспек-

тив розвитку. 4. Вульгарні слова є невіддільною складовою мовлення більшості людей. 5. Люди ненавидять суспільство і хочуть «красномовно» його образити. 6. Ми деградуємо! 7. Усі мови зіткнулись з вульгаризацією, але найбільше вона, очевидно, вразила Україну. 8. Живемо, як у курнику: що дадуть, те й маємо. Ми неспроможні щось зробити? Хто володар нашого життя? Усім байдуже! 9. Вульгаризація – це теж хвороба, як і СНІД, вона проникла в наші домівки. Той, хто вживає вульгаризми, є носієм мовної інфекції. 10. Суспільство потопає в моральному бруді. 11. Вульгаризація руйнує суспільство зсередини, проникає вглиб. 12. «Матерщина» – демократія, культура мовлення – «снобізм». 13. Невихованість, неповага до себе і до співрозмовника, зневага до рідної мови, неповага до своєї держави. 14. Виростають вульгарні, брутальні представники української нації. Вживають таку лексику навіть малі діти, а це – майбутнє нації.

Як бачимо, переважає відчуття стривоженості за стан справ у мовній сфері.

Які ж причини вульгаризації суспільного мовлення? Найчастіше студенти називають такі.

Перша: «Недоглянутість дітей, відстороненість батьків від їхнього виховання: українські люди будують Росію, плекають польські сади, доглядають старих італійців та іспанців, вкладають свій розум у розвиток американської науки і виробничих технологій – тільки не розбудовують Україну».

«Батьки не цікавляться, на яких піснях, на яких книжках і фільмах виховуються їхні діти, хто і яку співає їм колискову». «Батьки мають сформувані у дітей розуміння того, що зле, а що добре, заборонити їм слухати таких виконавців, як «Поющие трусы», Потап і Настя тощо». «Неважко зрозуміти, чому дитина «покрила Вас матом» у тролейбусі, якщо поряд стоїть її мати з цигаркою в зубах і пляшкою пива в сумці замість булочки для своєї дитини». «Інші батьки думають про кар'єру, високий зарібок, а не про те, що повинні насамперед зростити своє дитя Людиною». І це не випадково, і не зумисне, і не лише по-українськи: «Само собою зрозуміло, духовне начало в національній культурі відступає далеко на задній план. Воно тепер переважно зовнішня її оздоба. А насправді національна культура має яскраво виражений матеріальний характер. Вона становить собою сукупність усіх зовнішніх досліджень відповідного народу і виступає в поєднанні з його економічними і політичними вимогами» [1: 62].

Саме останні і є *другою* причиною вульгаризації суспільного мовлення.

Студенти вважають, що переважна частина населення України за відомих історичних обставин зазнала і зазнає впливу інших мов на своє мовлення, адже вульгаризми – здебільшого іншомовного походження, часто російського, бо український сленг не вульгарний, на нього здавна існувало моральне табу, яке не дозволяло вживати «низькі слова» при дітях, старших людях тощо. Що більше в нас народів, то більше чужих вульгарних слів. Соціальна нерівність, тривале безробіття, політична й економічна нестабільність, зростання криміналітету (адже саме ув'язнені, шифруючи своє мовлення, «творили» і використовували специфічне аргю), часті соціальні, політичні й моральні конфлікти між людьми спричинилися до «вибуху» вульгарного мовлення: таке мовлення здатне, начебто, «видати усі почуття злості, озлобленості, недовіри у стані афекту, який гаситься через наші язика», – пише студентка. Винна й викривлена за змістом і формою переоцінка цінностей, що відбувається в суспільстві, відсутність у ньому морально-етичних принципів, коли гроші і влада є пріоритетними. У вульгаризмах дехто бачить вияв суспільної агресії.

Третя причина – низький рівень загальної культури суспільства: за умови високих відсотків громадян з вищою освітою, країна на загал усе ж малоосвічена, невихована, малокультурна. Багатьом і в голову не приходять, що вульгаризми – «це не щось оригінальне й емоційне, а сміття, яке необхідно вимітати з мізків і з уст, а мода на такі слова – це епідемія, яку треба лікувати».

У багатьох людей з різних причин замалий словниковий запас, і вони добирають його з вульгаризованого лексику кінофільмів, сучасної модерної літератури, засобів масової інформації, Інтернету тощо, які в гонитві за «своїм» читачем і глядачем пристосовуються до мовної ситуації в суспільстві. Свободу слова деякі ЗМІ, діячі культури і літератори розуміють, зокрема, і як свободу від моральних обов'язків, до яких належить і культура мовлення. Для багатьох людей вульгарне мовлення – це рідна стихія, вони навіть не помічають його брутальності, бо чують щось подібне з екранів і читають у книжках і газетах. Нерідко за таким мовленням – креативні особи, кримінальні «авторитети», «авторитети» корпоративних груп тощо. Їх наслідують, до них прагнуть «дотягнутися», особливо люди, що живуть у проблемному середовищі. Інші члени суспільства удають, що нічого не чують, аби не виникло якогось конфлікту («як би чогось не вийшло»).

А. Швейцер ще на початку 90-х рр. минулого століття зробив важливий і сьгодні висновок: «Надзайнятість, яка стала звичною для сучасної людини у всіх сферах суспільства, веде до відживання в ній духовного начала. Побіжно вона стає жертвою цього уже в дитинстві. Її родичі, поглинуті жорсткими трудовими буднями, не можуть приділити дитині потрібної уваги. Внаслідок цього виявляється незворотно утрачене щось органічно необхідне для її розвитку. Пізніше, сама ставши жертвою перенапруження, вона дедалі більше відчуває потребу в зовнішньому перенапруженні... Цілковита порожнеча, розваги і бажання забутись стають для неї фізичною потребою. Не пізнання і розвитку вона шукає, а розваги – і до того ж такої, яка вимагає мінімальної духовної напруги» [1: 49].

Четверта причина – недостатня увага влади до мовної ситуації в суспільстві. Незацікавленість у розвитку державної мови, постійна загроза нівеляції статусу державності мови української через ймовірне утвердження старої нової двомовності; неконтрольованість культури друкованих засобів інформації, радіо- й телебачення, їхньої продукції, які пропагують порнографію, спотворену еротику, жорстокість, насильство в час, коли їх можуть дивитися діти тощо. Держава не дбає про моральність суспільства, відкладає цю проблему на далеку перспективу (але ж якщо не я – то хто? Якщо не сьогодні, то коли?). У нас легко принижують людську гідність, створюють конфліктні ситуації. І поводитись розгнуждано, невимушено, мовити грубо, безмістовно (адже брутальні слова змісту не мають!) тепер модно і «круто». Колись казали про «легких» дівчат і хлопців, що «з такими гуляють, але з такими не одружуються». Тепер же навпаки – такими «незалежними» від будь-якої моралі захоплюються. П. Мовчан пише: «Нормативність поведінки вимагала відповідно і мовних обмежень. Тоталітарна мова – мова актів і протоколів. Їй відкритий звук протипоказаний. Вона його боїться. Через те так боялися і бояться досі слова відкритого, мітингового, слова, оберненого до багатьох, слова живого, себто емоційного, не одновимірного» [6: 65]. Культура мовлення людей – це і культура держави.

І хоч молодь сьогодні комп'ютеризована та інтернетизована, варто пам'ятати справедливе застереження Л. Рижак: «В інформаційному суспільстві інтелект, що не володіє комп'ютерними технологіями, не здатен буде адаптуватися і витіснитиметься на периферію цивілізаційного розвитку» [7: 193], але ж «комп'ютеризація освіти несе

в собі небезпеку одномірності інтелекту, його надмірної поінформованості, що не переростає в ерудицію і культуру. Ця одномірність виявляє себе як бездушність, втеча від мислення. Знання та інформація знецінені, тому що легко віднаходяться і так само легко забуваються» [4: 194].

Як оцінює сама молодь такий стан справ:

– «українська мова не вмре, але вульгаризми мають перспективу поширення; перспективи великі, і вони щораз збільшуються»;

– «не думаю, що зменшиться кількість вульгаризмів, бо молодь живе в сприятливому для них середовищі»;

– «ми посіяли зерно вульгарності, воно буде проростати, і викоренити його вже неможливо»;

– «у мовленні бачиш систему цінностей людини»;

– «вульгаризми – пригноблення рідної мови»;

– «задурманений розум не здатен добре мовити»;

– «голова забувається сміттям і місця для естетики в ній все менше»;

– «можливо, вульгарна мова стане другою рідною»;

– «робити молоді нічого, от і хизується модними слівцями»;

– «люди, які не контролюють свого мовлення, не контролюють і своїх дій – від них треба триматися подалі»;

– «вульгарні слова житимуть ще довго – поки країна не стане належною»;

– «це явище призведе до цілковитої деградації мислення і поведінки, якщо воно охопить усе суспільство» тощо.

Є і протилежні думки:

– «вульгаризми вже не в моді, але є ще люди, які порушують тенденцію»;

– «мова – це твої земля і небо, твої близькі і твої пращури – не погань їх»;

– «людина, яка часто вживає вульгаризми, притягує до себе негативну енергію»;

– «можливо, через 20 років люди стануть мудрішими, і вульгаризми пропадуть»;

– «хіба це рівень високорозвиненої істоти?!»;

– «я впевнена: моє покоління таку «мову» не вважає найдорожчим скарбом»;

– «це гріх, бо це аморально».

І лише кілька опитаних виявили індиферентне ставлення: «кожен говорить, як йому подобається»; «у кожного є причина, чому він почав вживати вульгаризми»; «я не мушу чути, хто як говорить».

То яка ж перспектива суспільства в аспекті мовлення? Ю. Андрухович в інтерв'ю радіо «Свобода» (04.06.2010) на запитання, що робити із засиллям словесного сміття, сказав: «Я думаю, не треба цього (потік вуличного жаргону до ЗМІ. – Н. Б.) зупиняти. Хай воно йде, воно є таке, воно відображує, несе в собі образ, скажімо так, не надто благополучної, не надто щасливої країни. Якщо почати це якось фільтрувати і блокувати, то воно від цього не перестане бути реальністю. Єдине, що в цьому буде якась зовсім інша, фальшива картинка цієї дійсності. Я не думаю, що вона і зараз у нас надзвичайно правдива, у нас із усіх медій залишився насправді тільки вже Інтернет. Не думаю, що це якесь таке першорядне і дуже важливе завдання. Хай виливається». Але перспективи не окреслив.

Проте молодіжний максималізм запитує:

– «Яким побачать цей світ наші діти?»; «Що покладемо у скарбницю наступним поколінням?»

– «Яку мову передамо нашим дітям?»

– «Невже впадемо в прірву безкультур'я та аморальності?»

– «Хто дав право принижувати мою гідність грубими словами у транспорті, на вулиці, будь-де в мене за спиною чи в обличчя?»

Перспективу бачать сумною: «вульгаризми погублять нашу лагідну, мелодійну материнську мову»; «українська мова перестане бути багатою, колоритною, пісенною»; «виникне нова метамова, може, й міжнародна, штучна, беззмістовна»; «нас будуть сприймати як невихованих особин, як стадо, що топчеться у своєму гною, ми поставимо на собі хрест як нація»; «між людьми зникнуть будь-які вияви поваги та взаєморозуміння». Хоча, можливо, і не варто бачити все у таких фарбах?.. «Травмованих лікують по-різному. Здебільшого силою пізнання своєї культури, історії, мови. Так вони швидко спинаються на ноги, обростають м'язами самодостатності й національної гідності – і сміливо стають до оборони, а ще ліпше – йдуть у наступ. Із тими, що завдають болю, – складніше. Вони ніби з минулого потойбіччя, де панує сваволя, хамство, агресія, зверхність. Вони довічні жертви самих себе, тому їх невилікувати. Вони приречені. А українськість – це магніт, який неодмінно притягне до себе всіх відчужених і розгублених» [8: 54].

У нашій історії боротьба за рідну мову була жертвовною. Здобувши право на свою рідну мову як мову державну, українці так і не спромоглися утвердити її належно в цьому статусі. Може, причина в тому, що в нас замало самоповаги? Адже мова – «це і засіб мислення, і віддзеркалення душі народу, його перли і діамант», – кажуть студенти.

Що треба зробити, щоб змінити ситуацію на краще? Передусім – ухвалити закони і видати розпорядження, які регулювали б мовну політику держави, передбачали міру відповідальності за їх порушення. Можливо, варто накладати штрафи на ЗМІ за поширення ненормативної лексики, суржику, варваризмів тощо, як це є в інших державах; прийняти кодекс честі для всіх, хто працює зі словом – письменників і журналістів, учителів і учнів; встановити відповідальність батьків за невиконання виховних функцій у сім'ї.

Усе залежить від рівня вихованості людини, від її внутрішньої і зовнішньої культури. Коли людина буде зайнята улюбленою справою, а держава належно оцінюватиме її успіхи, вульгаризми як засіб приниження людської гідності зостануться в тих словниках, що виходили чималими накладками наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Якщо світ треба рятувати, то вже точно не краса це зробить – надто мало її сьогодні в душах багатьох мовців. «Тільки етичний рух може, – вважає А. Швейцер, – вивести нас зі стану безкультура. Етичне ж начало здатне зародитися лише в індивіді» [1: 69]. Одиниці будуть будівничі, бо на загал сучасна еліта нешира, хизується не інтелектом і працею, а майном і грішми. Та усе ж хороший приклад завжди давав хороші плоди. Тож треба говорити! Говорити доброю, чистою мовою! І будемо почути! У власній родині – найперше. Варте пильної уваги і таке застереження А. Швейцера: «Ті, хто сприймає нинішній занепад культури як щось природне, втішають себе думкою, що на розпад приречена якась *одна* культура, а не культура *взагалі*, і що натомість на новому історичному етапі розквітне нова культура нової раси. Такий погляд помилковий. На землі уже не залишилось у резерві цнотливих і потенційно обдарованих народів, які колись у майбутньому змогли б прийти нам на зміну як лідери духовного життя... Усі вони хворі нашою хворобою і лише разом з нами можуть одужати» [1: 65]. Адже людство повинно жити! Якщо воно цього прагне...

У Ф. Хвалібога є афоризм, яким починає свою статтю М. Кміта: «Мовити можна з кожним, розмовляти – дуже мало з ким» [9: 119]. Польська дослідниця пропонує характеризувати форми розмови за такими інтуїтивними критеріями: 1) статус спів-

розмовників; 2) стосунки між співрозмовниками (закохані, приятелі, знайомі, незнайомі, випадкові зустрічі); 3) місце розмови; 4) медіум технічний (розмова телефоном, через комп'ютер, на радіо); 5) тема; 6) тон розмови; 7) достовірність переданої інформації; 7) спосіб (експліцитний – імпліцитний); 8) мета [9: 130]. Очевидно, що мовлення сучасного суспільства з погляду його якісних комунікаційних ознак, зокрема й естетики, можна об'єктивно схарактеризувати з урахуванням наведених критеріїв та їх поглиблення. Мета таких досліджень – вироблення рекомендацій щодо виховання «лідерів духовного життя».

1. Швейцер А. Благоговение перед жизнью / А. Швейцер. – М. : Прогресс, 1992. – 254 с.
2. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики (на матеріалі сучасної української літературної лексики) / Л. Ставицька // Слово і час. – 2000. – № 4.
3. Ставицька Л. Функціонування жаргонної лексики у сучасній українській усно-розмовній мові / Л. Ставицька // Вісник Харків. ун-ту. – Х., 2000. – № 491 – С. 294–299.
4. Кабардов М. К., Арцишевская Е. В. Типы языковых и коммуникативных способностей и компетенции / М. К. Кабардов, Е. В. Арцишевская // Вопросы психологии. – 1996. – № 1. – С. 34–39.
5. Гумбольдт В. Язык и философия культуры / В. Гумбольдт. – М. : Прогресс, 1985. – 451 с.
6. Мовчан П. Слово мертво і живе / П. Мовчан // Філософська і соціологічна думка. – 1990. – № 9. – С. 64–67.
7. Рижак Л. В. Інтелектуальний потенціал нації на рубежі тисячоліть / Л. В. Рижак // Проблеми безпеки української нації на порозі XXI сторіччя : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. – К. ; Чернівці, 1998. – Ч. 2. – С. 191–197.
8. Фаріон І., Микитюк О. Травмовані мовою / І. Фаріон, О. Микитюк // Дивослово. – 2007. – № 4. – С. 51–54.
9. Kmita M. «...porozmawiamy orozmowie». Kryteria typologii rozmowy jako interakcji werbalnej / M. Kmita // Stylistyka VIII. – Opole, 1999. – С. 119–131.

CAUSES, RESULTS AND «PROSPECTS» OF MODERN LANGUAGE VULGARIZATION

Nadiya Babych

*Yuriy Fedkovych National University of Chernivtsi
2, Kotsubynskoho Str., Chernivtsi, 58012, Ukraine
nadiya.babych@i.ua*

The article identifies the changes in psychological orientation of population, specific understanding of freedom, processes of globalization and internationalization in social life, modern intellectual systems that provide interface in artificial language etc. The author believes that ethical norms are ignored in the speech of many people of various age groups. It threatens the culture not of a particular nation, but of humanity in general since it leads to intellectual degradation of a person menacing the language as a genetic code of nation.

Key words: communicative competence, vulgarism, speech etiquette, national culture.

**ПРИЧИНЫ, СЛЕДСТВИЯ И «ПЕРСПЕКТИВЫ»
ВУЛЬГАРИЗАЦИИ СОВРЕМЕННОЙ РЕЧИ**

Надежда Бабич

*Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича
ул. Коцюбинского, 2, Черновцы, 58012, Украина
nadiya.babych@i.ua*

Раскрыты изменения в психологической ориентации населения, специфическое понимание свободы, процессы глобализации и интернационализации в общественной жизни, современные интеллектуальные системы, осуществляющие интерфейс при помощи искусственного языка, и т. д. По мнению автора, происходит игнорирование этических норм в речи многих людей разных возрастных категорий. Это угроза культуре не только конкретной нации, но и человечеству вообще, поскольку она ведет к интеллектуальной деградации личности, угрожая самому языку как генетическому коду нации.

Ключевые слова: коммуникативная компетенция, вульгаризм, речевой этикет, национальная культура.

Стаття надійшла до редколегії 01.07.2010
Прийнята до друку 17.09.2010